

ლიბერალიზმის დისკურსის
პარადიგმულიობა პოლიტიკურ
ფილოსოფიაში

THE PARADIGM OF THE DISCOURSE OF
ILLIBERALISM IN POLITICAL PHILOSOPHY

დემურ ჯალაღონია
Demur Jalaghonia

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
Faculty of Humanites

დემოკრატია, როგორც თეორიული განაზრება, ყურადღების ცენტრში საუკუნეებია დგას. უკანასკნელ წლებში სულ უფრო მეტად ყურადღებას იქცევს ანტიელიტისტური ხასიათის (პოპულისტურად წოდებული) სახალხო მოძრაობები. ამის ნათელი მაგალითია ილიბერალიზმი, როგორც ლიბერალური დემოკრატიის პარადიგმა.

ჰაიეკმა პინოჩეტის ჩილეში ვიზიტისას განაცხადა, „მე პირადად უპირატესობას ვანიჭებ ლიბერალურ დიქტატურას, ვიდრე ლიბერალიზმს მოკლებულ დემოკრატიულ მთავრობას“.

ილიბერალიზმი გაბორ ჰალმაიმ შემოიტანა, როგორც ლიბერალიზმის მიმართ კრიტიკული რეაქცია (ჰალმაი, 2020).

ილიბერალური თეორიის წარმომადგენლები აკრიტიკებენ პოლიტიკური ლიბერალიზმის ღირებულებებს: ადამიანთა უფლებებს, სამართლიანობას, თანასწორობას და კანონის უზენაესობის პრინციპებს. მათი კრიტიკის ობიექტია ლიბერალური თეორიები და ლიბერალური საზოგადოებები.

სტივენ ჰოლმსი აღნიშნავს; არალიბერალებსა და ანტი-ლიბერალებს არ აქვთ სურვილი, შეისწავლონ ლიბერალური თეორიები და ლიბერალური საზოგადოებები ერთმანეთისგან განცალკევებით, რადგან მიიჩნევენ, რომ ლიბერალური საზოგადოებები წარმოადგენენ ლიბერალური იდეების იდეალურ განსახიერებას. შესაბამისად, ლიბერალური საზოგადოებების მარცხი ავტომატურად გამოწვეულია ლიბერალური პრინციპების არაადეკვატურობით (ჰოლმსი, 1993).

ილიბერალიზმი უპირისპირდება ლიბერალურ დემოკრატიას, რადგან როგორც საყოველთაოდ მიღებულია, არ არსებობს დემოკრატია ლიბერალიზმის გარეშე და, იმავდროულად, შეუძლებელია ლიბერალური უფლებების არსებობა დემოკრატიის გარეშე. ამ თვალსაზრისით „ილიბერალური ან ანტი-ლიბერალური დემოკრატია“ არ არსებობს. ისინი, ვინც დემოკრატიას განიხილავენ, როგორც ლიბერალურ წყობას, ასევე აცხადებენ, რომ ილიბერალიზმი თავისი არსით ეწი-

ნააღმდეგება კონსტიტუციონალიზმთან დაკავშირებულ დემოკრატიის ძირითად ინსტიტუციონალურ ასპექტებს.

ფუკუიამა თავის ცნობილ ნაშრომში (1989) წინასწარმეტყველებდა „პოლიტიკური ლიბერალიზმის ცალსახა გამარჯვებას“ და „დასავლური ლიბერალური დემოკრატიის, როგორც ადამიანური მმართველობის საბოლოო ფორმის, უნივერსალიზაციას“ (ფუკუიამა, 1999), მაგრამ შემდგომში პროცესები სულ სხვა მიმართულებით განვითარდა.

საინტერესო განცხადება გაავრცელა ორბანმა, რომ „სურს უნგრეთი გადააქციოს ისეთ სახელმწიფოდ, რომელიც „თავის თავზე აიღებს იმ ნეგატიურ დარტყმას, რომელიც მოჰყვება აღიარებას, რომ უნგრეთი არ არის ბუნებით ლიბერალური ქვეყანა“. მან გამოხატა მხარდაჭერა ილიბერალური დემოკრატიის მიმართ და აღნიშნა, რომ იგი ქრისტიანულ დემოკრატიასაც ილიბერალურად მიიჩნევს: „არსებობს ლიბერალური დემოკრატიის ალტერნატივა, მას ქრისტიანული დემოკრატია ეწოდება... ნება მოგვეცით, დარწმუნებით განვაცხადოთ, რომ ქრისტიანული დემოკრატია არ არის ლიბერალური. ლიბერალური დემოკრატია ლიბერალურია, მაშინ როდესაც ქრისტიანული დემოკრატია, თავისი ბუნებით არ არის ლიბერალური, შეიძლება ითქვას, რომ ილიბერალურია“ (Orban, 2018).

როგორც ჩანს, პოლიტიკურ ველზე დუდილის პროცესი მიდის. ცივილიზაციის ძირითად ფასეულობებს საფრთხე ემუქრება. მსოფლიოს ბევრ რეგიონში უკვე გაქრა ადამიანური კეთილშობილებისა და თავისუფლების არსებითი პირობები.

დასავლელი ადამიანის ყველაზე ძვირფას მონაპოვარს, აზროვნებისა და გამოხატვის თავისუფლებასაც კი, საფრთხე ემუქრება. თვითნებური ძალაუფლების გაფართოება თანდათანდ ძირს უთხრის ინდივიდუალებისა და ნებაყოფლობითი ჯგუფების პოზიციას. კონცეპტუალური ხარვეზების დიაგნოსტიკა და გამოსწორება შესაძლებელია, თუ მონ პელერინის საზოგადოების მსგავსად, გამორჩეულად მოაზროვნე ადამიან-

ნების ინტენსიურ სადისკუსიო თემად გავხდით კლასიკური ლიბერალიზმის ნაწილობრივი მარცხით გამონვეულ შედეგებს.

ლიტერატურა:

ჰალმაი გ. (2020). ილიბერალიზმი აღმოსავლეთ და ცენტრალურ ევროპაში. საკონსტიტუციო სამართლის მიმოხილვა, XIV გამოცემა.

ჰოლმსი ს. (1993). ანტილიბერალიზმის ანატომია, XIV გამოცემა.

ფუკუიამა, ფ. (1999). ისტორიის დასასრული და უკანასკნელი ადამიანი, თბილისი. პრემიერ-მინისტრ ვიქტორ ორბანის გამოსვლა ბალვანიოს 28-ე ღია საზაფხულო უნივერსიტეტსა და სტუდენტურ ბანაკში, 2018 წლის 28 ივლისი, ბეილეთუნადში, <http://www.miniszterelnok.hu/prime-minister-viktor-orbans-speech-at-the-29th-balvanyos-summer-open-university-and-student-camp/> აღნიშნული წერილი გამოაქვეყნა “Politico“-მ: <https://www.politico.eu/article/viktor-orban-rejects-epp-concerns-rule-of-law/>).

Democracy as a theoretical concept has been in the spotlight for centuries. In recent years, anti-elitist (so-called populist) public movements have become increasingly popular. A clear example of this is illiberalism as a paradigm of liberal democracy.

“I personally prefer a liberal dictatorship than a democratic government devoid of liberalism,” Hayek said during a visit to Chile by Pinochet.

Illiberalism was introduced by Gabor Halmai as a critical reaction to liberalism (Gabor Halmai, 2020).

Representatives of the liberal theory criticize the values of political liberalism: – Human rights, justice, equality and the principles of the rule of law. The object of their criticism is liberal theories and liberal societies.

Stephen Holmes notes: non-liberals and anti-liberals are reluctant to study liberal theories and liberal societies separately from each others because they believe that liberal societies are the ideal embodiment of liberal ideas. Accordingly the failure of liberal societies is automatically caused by the inadequacy of liberal principles. (S. Holmes, 1993).

Liberalism opposes liberal democracy because, as generally accepted, there is no democracy without liberalism, and at the same time, it is impossible for liberal rights to exist without democracy. In this sense, “illiberal or anti-liberal democracy” does not exist. Those who consider democracy as a liberal formation also argue that illiberalism fundamentally contradicts with institutional aspects of basic democracy associated with constitutionalism.

In his famous work (1989), Fukuyama predicted the “Unequivocal Victory of Political Liberalism” and the “Universalization of Western Liberal Democracy as the Ultimate Form of Human Government” (Fukuyama, 1999), but later the processes developed in a completely different way.

An interesting statement was made by Orban that “He wants to turn Hungary into a state that “will take the negative blow that will follow the recognition that Hungary is not a liberal country by nature”. He expressed his support to illiberal democracy and noticed that he also considers Christian democracy to be liberal: “There is an alternative to liberal democracy, it is called Christian democracy ... let us state with certainty that Christian democracy is not liberal. Liberal democracy is liberal, while Christian democracy, by its very nature, is not liberal. It can be said that it is illiberal”. (Viktor Orban 2018).

As it seems there is an ongoing process of fermentation in the political field. The core values of civilization are in danger. The essential conditions of human nobility and freedom have already disappeared in many regions of the world. Even the most precious achievement of Western man, freedom of thinking and expression is

in danger. The expansion of arbitrary power gradually undermines the position of individuals and voluntary groups. Conceptual gaps can be diagnosed and corrected if we make the results of the partial collapse of classical liberalism an intense topic of discussion for people with distinctive thinking like the Mont Pellerin society.

References:

Halmay, G. (2020). Illiberalism in Eastern and Central Europe. Review of Constitutional Law, XIV Edition.

Holmes, S. (1993). Anatomy of Anti-Liberalism. XIV.

Francis, F. (1999). The End and Last Man of History, Tbilisi.

Speech by Prime Minister Viktor Orban at the 28th Balvanio Open Summer University and Student Camp, July 28, 2018, in Beiley-Tushnad, <http://www.miniszterelnok.hu/prime-minister-viktor-orbans-speech-at-the-29th-balvanyos-summer-open-university-and-student-camp> / This letter was published by "Politico": [https://www.politico.eu/article/viktor-orban-rejects-epp-concerns-rule-of-law /](https://www.politico.eu/article/viktor-orban-rejects-epp-concerns-rule-of-law/)).